

Приватний вищий навчальний заклад
«Буковинський університет»
Юридичний факультет
Кафедра професійних та спеціальних правових дисциплін

СХВАЛЕНО
на засіданні науково-методичної
ради факультету
протокол № 7 від 18 лютого 2025 р.

ПРИВАТНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«БУКОВИНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН
Декан юридичного факультету
Олена КЕЛЬБЯ/
«18 лютого» 2025 р.

СИЛАБУС
обов'язкової навчальної дисципліни
«Історія держави і права зарубіжних країн»

Освітньо-професійна програма:	<u>Право</u>
Спеціальність:	<u>081 «Право»</u>
Галузь знань:	<u>08 «Право»</u>
Рівень вищої освіти:	<u>перший (бакалаврський)</u>
Факультет:	<u>юридичний</u>
Мова навчання:	<u>українська</u>
Розробники:	<u>Руснак Леся Михайлівна, доцент кафедри професійних та спеціальних правових дисциплін</u> <u>Дробіна Лілія Миколаївна, кандидат історичних наук</u>
Профайл викладачів	<u>https://bukuniver.edu.ua/university/faculties-and-departments/faculty-of-law/</u>
E-mail:	<u>rysnaklesya@gmail.com</u> <u>l.drobina@chnu.edu.ua</u>
Консультації	четвер з 10.00 до 16.00

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни)

Навчальна дисципліна «Історія держави і права зарубіжних країн» є обов'язковою складовою навчального плану підготовки фахівців першого бакалаврського рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право» в обсязі 180 годин, з яких для здобувачів денної форми навчання передбачено: лекцій – 36 год., практичних занять – 24 год., і самостійної роботи – 120 год.; та для здобувачів заочної форми навчання: лекцій – 8 год., практичних занять – 4 год., та самостійної роботи – 168 год. Навчальна дисципліна побудована відповідно до вимог Європейської Кредитно-Трансферної системи (ECTS) і складається з 6 кредитів. Форма підсумкового контролю – екзамен.

Історія держави і права зарубіжних країн у сучасний період - актуальна і значима. Навчальна дисципліна «Історія держави і права зарубіжних країн» повинна дати здобувачам вищої освіти знання з історії розвитку державних інститутів та права в різних історичних епохах та політичних обставинах, з найдавніших часів і до сьогодення, про особливості формування правових систем в країнах, які перебувають на відмінних етапах економічного, політичного та культурного розвитку. Вивчення навчальної дисципліни дозволяє з'ясувати причини, суть та наслідки організаційно-структурних змін в державному апараті, системі права зарубіжних країн в різних історичних, політичних та економічних обставинах, саме це визначає актуальність вивчення дисципліни «Історія держави і права зарубіжних країн».

2. Мета і завдання дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Історія держави та права зарубіжних країн» є ознайомлення здобувачів вищої освіти на прикладі зарубіжних країн з історією виникнення і розвитку головних інститутів держави і права, формування розуміння закономірностей та напрямів їхнього розвитку. Здобувачі вищої освіти мають навчитися самостійно аналізувати як окремі нормативні акти, так і більш загальні державно-правові явища. Такі знання і навички сприятимуть кращому розумінню державно-правових реалій сучасності, сутності, негативних та позитивних сторін чинного права, а також допоможуть прогнозувати їхню подальшу еволюцію.

Основними *цільми (завданнями)* навчальної дисципліни є вивчення здобувачами основних понять, принципів та державних інституцій, правових пам'яток як соціально-історичного та культурного феномену людської цивілізації. Такі знання та навички дозволять здобувачам краще розуміти державно-правові реалії сучасності, сутність та історичну обумовленість чинних норм права.

В процесі навчання здобувачі оволодіють такими вміннями та навичками:

- демонструвати необхідні знання та розуміння суті та змісту основних правових інститутів та норм фундаментальних галузей права;
- застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки;
- пояснювати природу та зміст основних правових інститутів та процедур національного права;
- давати короткий висновок щодо окремих проблем з достатньою обґрунтованістю;
- відтворювати зміст, демонструючи розуміння з основних професійних та суспільних тем встановлювати ефективну комунікацію з представниками різноманітних субкультур;
- демонструвати знання і розуміння щодо визначення основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи.

В результаті вивчення даної дисципліни здобувачі повинні знати:

- предмет і метод історії держави та права зарубіжних країн;
- розвиток суспільного ладу на різних етапах розвитку людства;
- систему органів державної влади й управління в країнах Стародавнього світу, Середніх віків, Нового часу і Новітнього часу;
- основні закономірності формування та методи діяльності податкових органів в країнах Стародавнього світу;

- основні джерела рабовласницького, феодального, буржуазного і сучасного права;
- державно-правові інститути в країнах Європи, Азії, Америки;
- основні принципи континентальної та англосаксонської системи права;
- структуру та основні функції судових органів, поліцейської служби.

Застосовуючи одержані знання здобувачі повинні вміти:

- аналізувати законодавчі акти;
- використовувати в практичній діяльності знання основних принципів континентальної та англосаксонської систем права;
- робити правильні прогнози в сучасному суспільно-політичному житті;
- систематизувати та узагальнювати сучасний досвід таких країн, як Англія, Франція, США, Німеччина в державно-правовому будівництві;
- аналізувати практику роботи парламентських структур в державах Європи та США.

3. Пререквізити

Вивчення курсу передбачає наявність системних та ґрунтовних знань із курсу – «Юридична деонтологія», «Історія держави і права України». Синхронний, паралельний зв'язок може бути з такими навчальними дисциплінами, як: «Теорія держави і права», «Філософія».

4. Компетентності та результати навчання

Під час вивчення дисципліни, відповідно до освітньо-професійної програми, формуються наступні:

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі правничої діяльності.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК8. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Фахові компетентності спеціальності (СК)

СК1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.

СК2. Здатність аналізувати ретроспективи розвитку правових явищ та процесів у контексті їх впливу на сучасну правову систему.

СК6. Здатність здійснювати порівняльний аналіз окремих правових інститутів права Європейського Союзу та Ради Європи і правової системи України.

СК7. Здатність застосовувати норми та інститути права, щонайменше з таких галузей, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, трудове право, кримінальне і кримінальне процесуальне

право.

СК10. Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.

СК11. Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

СК12. Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції.

СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.

Отримуються наступні програмні результати навчання (РН):

РН 6. Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему (теми 1-17).

РН 19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів (теми 1-17).

РН 20. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки (1-17).

5. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль I

Держава і право Стародавнього Сходу,
рабовласницькі держави і право.
Ранньофеодальний період країн Європи.

I семестр

Тема 1. Предмет і завдання історії держави і права зарубіжних країн.

Тема 2. Держава і право країн Стародавнього Сходу.

Тема 3. Держава і право Стародавньої Греції.

Тема 4. Держава і право Стародавнього Риму.

Тема 5. Середньовічна держава і право країн Європи. Ранньофеодальний період.

Тема 6. Середньовічна держава і право країн Західної Європи на етапі розвинутого феодалізму.

Тема 7. Середньовічна держава і право Візантії.

Тема 8. Середньовічна держава і права Південних і західних слов'ян.

Змістовий модуль II

Правова та державна система в країнах Європи та Азії.
Історія держави і права Новітнього часу.

I семестр

Тема 9. Держава і право країн Середньовічного Сходу.

Тема 10. Держава і право Англії у XVII – XIX столітті.

Тема 11. Держава і право США у XVIII – XIX столітті.

Тема 12. Держава і право Франції у XVIII – XIX столітті.

Тема 13. Держава і право Німеччини у XIX столітті.

Тема 14. Держава і право в країнах Азії у XIX столітті.

Тема 15. Розвиток держави і права в США і Японії у XX – на початку XXI столітті.

Тема 16. Держава і право Новітнього періоду Німеччини, Франції та Великобританії.

Тема 17. Новітній державно-правовий розвиток країн Центрально – Східної Європи.

При викладанні тем використовуються інформаційні технології навчання: презентації та робота з електронними ресурсами.

При підготовці до занять та виконанні самостійної роботи здобувачу рекомендується використовувати Робочу програму з навчальної дисципліни «Історія держави і права зарубіжних країн» та Методичні рекомендації з навчальної дисципліни «Історія держави і права зарубіжних країн».

6. Система контролю та оцінювання

Методи навчання:

- вербальні методи (лекція, диспут, пояснення, розповідь);
- практичні методи (практичні роботи);
- наочні методи (демонстрація, ілюстрація);
- робота з інформаційними ресурсами: з навчально-методичною, науковою, нормативною літературою та інтернет-ресурсами;
- самостійна робота над індивідуальним завданням або за програмою навчальної дисципліни;
- дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ;
- метод мозкового штурму;
- кейс-технології.

Форми та методи оцінювання:

- усне опитування;
- письмове опитування;
- тестування;
- презентація результатів виконаних завдань;
- аналітичні звіти;
- розв'язування практичних ситуацій;
- підсумковий контроль – екзамен.

Форми оцінювання студентів:

Поточне оцінювання: оцінювання здійснюється впродовж семестру шляхом запровадження навчально-методичного інструментарію з використанням активних методів і технологій організації навчального процесу, зокрема: тестові завдання, задачі, доповіді, інші інтерактивні методи навчання.

Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті, за результатами виконання самостійних завдань, а також передбачає оцінювання теоретичної підготовки студентів з кожної теми.

Семестрову кількість балів формують бали отримані в процесі теоретичного засвоєння матеріалу, практичних занять та самостійної роботи впродовж семестру за накопичувальною сумою від 0 до 100 балів за всіма видами робіт, передбачених з даної дисципліни за темами (в тому числі враховуються результати тематичного тестування), а також бали за підсумковий модульний контроль.

Підсумковий модульний контроль проводиться з метою визначення результатів за період теоретичного навчання студентів на останньому за розкладом занятті. Основною формою підсумкового модульного контролю є контрольна робота.

Оцінювання здійснюється за національною шкалою – «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно» та за шкалою ECTS.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни
Шкала оцінювання: національна та ECTS

СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ECTS	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		Екзамен	Залік
90-100	A	Відмінно	Відмінно
82-89	B	Добре	Добре
74-81	C		
64-73	D	Задовільно	Задовільно
60-63	E		
35-59	FX	Незадовільно	Незадовільно
1-34	F		

**Розподіл балів з навчальної дисципліни
«Історія держави і права зарубіжних країн»**

I-й семестр

Екзамен:

Поточний контроль (максимальна кількість балів)		Екзамен	Загальна максимальна кількість балів
Модуль I	Модуль II		
35	35	30	100

Політика академічної доброчесності

Здобувач повинен ознайомитися і дотримуватися Положення про забезпечення академічної доброчесності у ПВНЗ «Буковинський університет», яке міститься у вільному доступі на офіційному сайті університету. Здобувач повинен виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації. Списування (копіювання тексту) під час виконання письмових робіт та екзаменів заборонені. Користування мобільними пристроями допускається лише з дозволу викладача під час онлайн-тестування та підготовки практичних завдань. Самостійні роботи у вигляді рефератів, доповідей, презентацій повинні мати коректні текстові посилання на використані інформаційні джерела. Використання можливостей штучного інтелекту може мати місце в обмеженому ряді випадків, у кожному разі із погодженням з викладачем.

Рекомендована література

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24.02.2022 р. № 2102-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2102-20#Text>
3. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства

Європейського Союзу : Закон України від 18.03.2004 № 1629-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15#Text>

4. Про міжнародні договори України : Закон України від 29.06.2004 № 1906-IV. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1906-15>

5. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>

6. Указ Президента України Про введення воєнного стану в Україні від 24.02.2024 № 64/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (з наступними змінами до доповненнями станом на 07.11.2024).

Основний

1. Бостан Л. М. Історія держави і права зарубіжних країн: Навчальний посібник. – Центр учбової літератури. Бостан Л. М. К. – 2018.

2. Вдовичин І.Я. Історія держави і права зарубіжних країн. Навч. посібник / І.Я. Вдовичин. - Львів: Видавництво Львівської комерційної академії, 2019. — 592 с.

3. Всесвітня історія держави і права [Під ред. К. Батира] Батир К. 2008.

4. Глиняний В. П. Історія держави і права зарубіжних країн: Нав. посібник. Глиняний В. П. – Х. 2019.

5. Дейвіс Нормак. Європа. Історія. Дейвіс Нормак. – К. 2020.

6. Джеджора О. Історія Європейської цивілізації. Частина 1. До кінця XVIII ст. Джеджора О. – Львів. 2009.

7. Державотворчі процеси у кочовиків східноєвропейського степу. Авт. кол. Бодрухин В. Н. та ін. – Луганськ, Східноукраїнський держ. Університет. 2018.

8. Зашкільняк Л. Історія Центрально-східної Європи. Зашкільняк Л. – Львів, 2018.

9. Катрич В. М. Історія рабовласницької держави та права Стародавньої Греції. Катрич В. М. – К. 2015.

10. Кіндер Г. Всесвітня історія. Кіндер Г., Хільгельман В. – К. 2018.

11. Лубський В. І. Мусульманське право: Курс лекцій для студентів вузів. Лубський В. І., Борис В. Д. – К.: Вентурі, 2007.

12. Макарчук В. С. Загальна історія держави і права зарубіжних країн: Навчальний посібник. Вид. 4-те, доп. Макарчук В. С. – К.: Атіка, 2017.

13. Нова історія. Частина перша. 1640–1870 [Під ред. О. П. Народницького] — К. 1975.

14. Норман Дейвіс. Європа. Історія.: Основи. – 2018. – 1464 с.

15. Орач Є. М. Основи римського приватного права: – Курс лекцій. Орач Є. М., Тищик Б. Й. Київ: – Юрінком Інтер, 2018.

16. Орленко В. І. Історія держави і права зарубіжних країн: Посіб. для підготов, до іспитів -3-є вид. стереотип. - К.: Вид. ПАЛИВОДА А. В. – 2018. 244 с.

17. Палох Ярослав. Історія Західно-Європейського права. Палох Я. – Мюнхен, 2015.

18. Підпригора О. А. Захист права власності в римському праві. Підпригора О. А. – К. Видавництво Київського університету, 2018.

19. Страхав М. Всесвітня історія держави і права: Навч. посібник. Страхав М. – Харків, 2016. – Вип. 1. Держава і право Стародавнього світу.

22. Страхав М. Історія держави і права зарубіжних країн: Підручник. Страхав Х. 2016.

23. Тищик Б. Й. Історія держави і права країн Стародавнього світу: Навч. посібник у 2-х томах. Тищик Б. Й. – Львів: Сполом, 2009.

24. Трофанчук І. В. Історія держави і права зарубіжних країн. Трофанчук І.В. – Київ: Юрінком Інтер, 2018.

25. Федоров К. Історія держави і права зарубіжних країн. Федоров К. – К. 2004.

26. Шевченко О. Історія держави і права зарубіжних країн: Курс лекцій. Шевченко О. – К., 2018.

27. Шевченко О. Історія держави і права зарубіжних країн: Хрестоматія для студ. юрид. вузів та ф-тів. Шевченко О. – К. 2015.

Допоміжний

1. Грубінко А.В., Ухач В.З. Історія держави і права зарубіжних країн та римське право (навчально-методичні матеріали) / Грубінко А.В., В.З. Ухач. – Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2017. - 136 с.

2. Грубінко А.В. Історія держави і права зарубіжних країн та римське право: навчальний посібник. – Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2019. – 384 с.

3. Бостан Л.М., Бостан С.К. Історія держави і права зарубіжних країн: навчальний посібник / Бостан Л.М., Бостан С.К.; [2-ге вид., перероб. і доп.]. – К.: Центр навчальної літератури, 2016. – 872 с.

4. Глиняний В.Л. Історія держави і права зарубіжних країн: навч. посібник / Глиняний В.Л. - К: Істина, 2019. – 780 с.

5. Історія держави і права зарубіжних країн: навч. пос. / В. І. Орленко, В. В. Орленко. - К.: Вид. ПАЛИВОДА А. В., 2017. – 244 с.

6. Макарчук В.С. Загальна історія держави і права зарубіжних країн: навч. посіб. / Макарчук В.С. – К.: Атіка, 2020. – 675с.

7. Трофанчук Г.І. Історія держави і права зарубіжних країн: правові джерела: навчальний посібник / Трофанчук Г.І. – К.: Юрінком Інтер, 2018. – 450 с.

8. Калюжний Р. А., Вовк В. М. Римське приватне право: підручник для вищ. навч. закл. – К.: Атіка, 2020. – 408 с.

9. Кушнір Я.В. // Формування системи органів державної влади королівської Румунії у міжвоєнний період 1918-1940 рр.: Протиріччя між інститутами влади – Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського, м. Київ, 2024 р. с. 39.

10. Кушнір Я.В. // Створення та початкова діяльність тимчасового уряду Буковини (листопад 1918 – квітень 1919 р.) – ЛІТОПИСИ ВОЛИНИ Всеукраїнський науковий часопис, Волинь, 2024 рік.

11. Кушнір Я.В. // Освітні моделі забезпечення рівного доступу до освіти в історичному контексті України.: «Актуальні питання у сучасній науці» (Серія «Історія та археологія», Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Державне управління», Серія «Техніка») № 1/19/2024.

12. Кушнір Я.В. // Аграрна реформа 1921 року на Буковині та Бессарабії: законодавчі засади та умови їх реалізації. «Українські історичні студії» випуск 17-(59) 2025 р.

13. Кушнір Я.В. // Історія земельної реформи в Україні. Ринкові економічні перетворення Леоніда Кучми (розпаювання) – Волинський національний університет імені Лесі Українки Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича Громадська організація «Інститут світової політики» Волинська крайова організація, м. Чернівці, 2022 р.

14. Кушнір Я.В. // Принципи реформування адміністративно-територіального устрою на Буковині у 1925 р. – Матеріали VIII Міжнародна наукова конференція студентів, аспірантів та молодих вчених «Одеські читання: актуальні проблеми всесвітньої історії», м. Одеса, ОНУ, 2024 р. с. 151.

15. Кушнір Я.В. // Окупація українських земель Буковини румунськими окупаційними військами у 1918 році: встановлення та організація влади – VIII INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE “Scientific Research as a Meshanism of Effective Human Development” Софія, Болгарія, 2024 рік.

16. Кушнір Я.В. // Структура та завдання органів управління Буковини в період адміністративної уніфікації Румунії (1918 – 1920) – Матеріали міжнародної наукової конференції, присвячена 110-й річниці початку великої війни 1914-1918 рр., м. Чернівці, 2024 р. с. 90.

17. Кушнір Я.В. // Господарська і адміністративна діяльність, як елемент виборчої агітації (на прикладі звіту примара Чернівців, Д. Мармелюка за 1934-1937 рр.) – Матеріали міжнародної наукової конференції Актуальні напрями наукових досліджень у сферах історії, політології, соціології, філософії.

Інформаційні ресурси

(джерела Інтернет, адреси бібліотек тощо)

1. Бібліотеки: <http://www.lib.com.ua/>
2. Енциклопедії, довідники: <http://mega.km.ru/>, <http://vesna.sammit.kiev.ua/>, <http://www.slovnyk.org/Ink/dic.html>.
3. <http://www.nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського.
4. <http://www.nbuv.gov.ua/portal/libukr.html> - каталог національних бібліотек та інформаційних центрів України.
5. <http://www.nbuv.gov.ua/portal/libweb.html> - каталог національних бібліотек країн світу.
6. <http://www.nbuv.gov.ua/portal/books.html> - каталог електронних бібліотек України.
7. <http://allbest.ru/union/> - перелік безкоштовних бібліотек повних текстів.
8. <http://www.lib.com.ua/> - електронна бібліотека.
9. <http://www.slovari.org> – каталог словників (у тому числі, юридичні).
10. <http://www.nbuv.gov.ua/db/ref.html> - реферативна база даних НБУ ім. В.І.Вернадського (включаючи юридичні науки).
11. <http://www.nbuv.gov.ua/online-2010/> - передплачені науково-інформаційні ресурси НБУ ім. В.І.Вернадського.
12. <http://law.biz.ua/books/0023/0204.htm> - юридична бібліотека (Україна).
13. www.lawukraine.com - каталог юриста.
14. Електронна бібліотека ЛТЕУ: <http://www.dev.lac.lviv.ua/lib>.